

2^e tussentijdse rapportage 2019

Dantumadiel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	4
Programma 2: Mienskip.....	15
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	22
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	32
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	38
Programma 6: Iepenbiere Romte	48
Algemiene dekkingsmiddels	56
Overhead	58
Heffing VPB	60
Onvoorzien	62
Totaaloverzicht financieel effect 2e rapportage 2019.....	63
Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022	65
Gevolgen voor de algemene reserve	67

Inleiding

Op basis van de financiële verordening wordt u doormiddel van tussentijdse rapportages tweemaal per jaar ingelicht over de voortgang van de programmadoelen en de financiële stand van zaken. Voor u ligt nu de 2^e tussentijdse rapportage over 2019.

Wat staat er in deze rapportage

Per programma volgt een rapportage op de voortgang van de doelen, subdoelen en activiteiten uit de begroting 2019. Uit het coalitieakkoord is een collegeprogramma opgesteld welke vervolgens via een deze doelen, subdoelen en activiteiten in de begroting is opgenomen. Naast de doelen wordt er per programma een overzicht van de financiële afwijkingen gegeven.

Rapportage op voortgang doelen

Daarna wordt ingegaan op de voortgang van de bestuurlijke activiteiten en de belangrijke terugkerende activiteiten, beleidswijzigingen en projecten in 2019. Door middel van stoplichten wordt de voortgang aangegeven, de betekenis van de icoontjes leggen wij hieronder uit:

	Groen: Realisatie doelstelling ligt op schema, er is geen toelichting vereist
	Oranje: Realisatie doelstelling loopt vertraging op, maar wordt nog wel gehaald
	Rood: Realisatie van de doelstelling wordt niet gehaald.
	Vinkje: Activiteit is gehaald / gereed

Indien een stoplicht op **oranje** of **rood** staat dan is een toelichting verplicht.

Resultaat 2e rapportage

Het resultaat van de 2^e rapportage 2019 bedraagt € 543.000 nadelig waardoor de begroting na verwerking van de 2^e rapportage uitkomt op een nadelig resultaat van € 3,8 miljoen.

Bedragen x € 1.000	
<i>Resultaat voor bestemming</i>	-421
<i>Mutaties reserves:</i>	
Onttrekking Algemene reserve	10
Onttrekking Reserve Dorpeninitiatievenfonds.	-23
Onttrekking Reserve RAWEB	-110
<i>Saldo 2^e rapportage na bestemming</i>	-543
Saldo Begroting 2019 na 2^e rapportage	-3.787

Het college van burgemeester en wethouders.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder : Klaas Agricola, Rommy Kempenaar
Programmaregisseur : Jacoba Talma
Programmamanager : Henk Verbunt

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente.

Het is dan ook niet vreemd dat in het kader van de ambtelijke fusie al allerlei documenten zijn en worden ontwikkeld, waarin dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen een prominente plaats inneemt. Zo wordt bij de inrichting van onze dienstverlening onder andere gekeken naar uitgangspunten uit de Kadernotitie dienstverlening/gebiedsgericht werken 2015, de Besturings- en Organiseringsfilosofie 2017 (BOF) en de Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018. Daarnaast is natuurlijk het nieuwe dienstverleningsconcept een belangrijke bron.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt de komende raadsperiode ingezet op de hieronder genoemde speerpunten.

Ten aanzien van interne dienstverlening of bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen als daarmee ambities op het gebied van dienstverlening kunnen worden waargemaakt. Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door de programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen).

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn ook niet aan onze gemeente voorbijgegaan. Sterker nog, het gemeentebestuur van Dantumadiel zet al jaren in op een grote(re) rol voor de burger als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Die lijn wordt in het bestuursakkoord 'Ús Dantumadiel' en daarom ook in dit programma doorgetrokken.

Dantumadiel wil een sterke en zelfstandige gemeente zijn, waarbij het bestuur dicht bij de burger blijft en daarmee ook nauwe contacten onderhoudt.

Die sterke positie is mede gebaseerd op een gezonde financiële huishouding.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Dantumadiel is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

101.1 Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- Optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

101.2 Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- Persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- Hoge klanttevredenheid;
- Optimaliseren loketfunctie.

101.3 Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- Klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- Deregulering.

Onderwerp: Veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

102 De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- Ondernijning;
- High Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken)
- Jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- Sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burens);
- Evenementenveiligheid;
- Wijkagenten.

Onderwerp: Krachtig en eigentijds bestuur

Kerdoel

103 De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie

Speerpunten:

- Sterke zelfstandige gemeente;
- De inwoners centraal;
- Een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving;
- Een gemeente die vanuit eigenheid communiceert en zich profileert.

Onderwerp: Financieel degelijke en zuinig beleid

Kerdoel

104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe			
	In 2019 is de informatie over alle producten en diensten digitaal raadpleegbaar.	In 2019 wordt een nieuwe website ingericht voor de gemeente Dantumadiel met o.a. informatievoorziening over alle producten en diensten.		De nieuwe website is technisch ontwikkeld, ingericht en live gegaan. Er wordt continue aan gewerkt om de website actueel te houden en de vindbaarheid en de toegankelijkheid te verbeteren.
	Vanaf 2020 is statusinformatie over de voortgang van aanvragen raadpleegbaar via 'mijn overheid'.	Vanaf 2020 gebruiken we 'mijn overheid' om poststukken digitaal te verzenden, om statusinformatie over aanvragen te delen met aanvragers en onderzoeken we de mogelijkheid om steeds meer gemeentelijke diensten via 'mijn overheid' aan te bieden.		In 2020 wordt deze ontwikkeling ingevoerd maar dit is afhankelijk van de implementatie van het nieuwe zaakstelsel.
	In 2020 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	In 2018 wordt een taskforce samengesteld die een Plan van Aanpak maakt voor de digitalisering, waarbij informatiemanagement en de ambities voor de dienstverlening worden betrokken.		Door de ontwikkelingen rondom het zaakstelsel is ervoor gekozen om dit bij de implementatie van het nieuwe zaak- en klantcontactstelsel onder te brengen, daarmee kan de taskforce vervallen. Daarnaast zijn er door de organisatie in 2019 wel nieuwe formulieren ontwikkeld voor een aantal producten.
101.2	Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid			
	Vanaf 2019 worden de digitale vaardigheden van onze klanten in samenwerking met onze netwerkpartners verbeterd.	Door inzet van onze medewerkers worden klanten actief geholpen (samen aanvraag doen en het bieden van hulp bij het zoeken van informatie) om gebruik te kunnen maken van onze dienstverlening.		Bij (digitaal) mindere vaardigheden worden klanten inderdaad actief geholpen bij het zoeken naar informatie of het doen van een aanvraag.
	In 2019 heeft de gemeente een nieuwe website o.b.v. toptakenfuncties, duidelijk taalgebruik en eenvoudig in te vullen formulieren.	Jaarlijks monitoren wij het gebruik van onze website en overige diensten en producten om de toegankelijkheid en kwaliteit te verbeteren.		Het gebruik van de website wordt voortdurend gemonitord op kwaliteit, juistheid, taalgebruik en -fouten.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0	Jaarlijks monitoren wij de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening.		Er wordt momenteel gemonitord op een aantal servicenormen per kanaal. Echter het monitoren van tevredenheid of bejegening is nog niet mogelijk. Er zal in 2020 onderzocht worden op welke wijze tevredenheid en bejegening kan worden gemeten.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Wij investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma waarbij wij enerzijds leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant(klantbetrokken benadering) en anderzijds de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.		De organisatieontwikkeling op de genoemde punten zal worden opgepakt, waarbij ook andere ontwikkelingen (bijv. de nieuwe Omgevingswet) worden betrokken.
	De loketfunctie wordt zodanig ingericht dat de wachttijden voldoen aan het in 2019 vast te stellen kwaliteitshandvest dienstverlening (inclusief servicenormen).	Klantstromen worden voortdurend gemonitord, onderzocht en voorspeld om daar in de dienstverlening/inrichting loketfunctie rekening mee te kunnen houden.		Wekelijks wordt gemonitord op wachttijden waarbij het huidige dienstverleningsniveau gehandhaafd blijft. In 2019 komt een voorstel omtrent de vaststelling van servicenormen 1e lijn dienstverlening (publiekszaken) waarop de monitoring zal worden aangepast.
		Uitvoering pilot bezorging reisdocumenten.		De uitvoering van de pilot wordt niet meer uitgevoerd.
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen			
	Alle geharmoniseerde werkprocessen ondersteunen een klantgerichte, efficiënte en effectieve dienstverlening.	In 2019 wordt de harmonisatie van werkprocessen afgerond.		De harmonisatie van werkprocessen is afgerond.
		Wij gaan onze werkprocessen analyseren en in 2020 aan de hand van klantreizen onze werkprocessen inrichten. De afhandeling van de werkprocessen vindt digitaal plaats.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol. Eerst vindt implementatie van het nieuwe zaak- en klantcontactstelsel plaats.
	Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	In 2019 worden op basis van het dienstverleningsconcept servicenormen opgesteld; deze servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.		In 2019 komt een voorstel omtrent de vaststelling van servicenormen 1e lijn dienstverlening (publiekszaken) waarop de monitoring zal worden aangepast. De overige servicenormen volgen in een later stadium.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	In 2020 is de APV in het kader van deregulering en vermindering lastendruk gescreend en opnieuw vastgesteld.	In 2020 wordt een taskforce deregulering ingesteld, die alle regelingen gaat screenen op onnodige regels.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol.
102	De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte			
	Voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel, arbeidsuitbuiting, witwassen en drugshandel.	Ondermijningsbeeldanalyse wordt in 2019 uitgevoerd en opgeleverd.		Het geografisch ondermijningsbeeld Noordoost-Fryslân zal eind oktober 2019 worden opgeleverd aan de driehoek (politie, Openbaar Ministerie en burgemeesters).
		Bibob-toetsing bij alle aanvragen (vergunningen, subsidies). Dit betekent meer inzet op screening aan de voorkant.		Er is steeds meer aandacht voor het instrument binnen de werkprocessen van vergunningen. Er hebben al diverse Bibob-toetsen plaatsgevonden. Ook is in één casus advies opgevraagd bij het Landelijk bureau Bibob. Eind april 2019 was er een interne Bibob-training.
		Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit d.m.v. training, bewustwording, gedragscode, screening etc.		Dit jaar wordt een project op het gebied van bestuurlijke en ambtelijke integriteit uitgevoerd, waarin een fundament wordt gelegd voor de implementatie van integriteit in de organisatie en bij het bestuur. Dit fundament bestaat uit beleid, regels en protocollen en een aanzet voor gedrag en houding (o.b.v. training).
		Consequente toepassing 'Handhavings-arrangement art. 13B Opiumwet'.		Er wordt consequent uitvoering gegeven aan de sluiting van woningen en lokalen o.g.v. de Opiumwet. Er wordt intern steeds beter samengewerkt rondom dit instrument. In 2019 zijn tot dusver 3 sluitingen geweest.
	Verlagen van het aantal High Impact Crimes en de onveiligheidsgevoelens (op basis van de index onveiligheidsgevoelens WSJG).	Buurtpreventieprojecten (o.a. WhatsApp buurtpreventie) worden actief gestimuleerd.		Gemeente en politie stimuleren buurtpreventie spontaan (via gewone en social media) en naar aanleiding van inbraken.
		Voorlichting en preventieacties in samenwerking met politie.		Voorlichting en preventieacties zijn doorlopende activiteiten (flyers, witte voetenacties, donkere dagen offensief e.d.) die mede worden afgestemd op en afhankelijk zijn van cijfers omtrent High Impact Crimes.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Bevorderen van de meldings- en aangiftebereidheid (continueren preventieproject 'Meld Nu').		Ook dit betreft een doorlopende activiteit waarbij het accent afwisselend op verschillende delicten ligt (bijvoorbeeld hennep of inbraken).
		Sturing op de lokale politiezorg via het periodieke politieoverleg en de (lokale en districtelijke) driehoek.		Tweewekelijks vindt het Operationeel Veiligheids Overleg (OVO) plaats met de politie. Daarnaast is er structureel overleg met de teamchef, naast de reguliere teambrede driehoek.
	Voorkomen dat inwoners overlast ervaren van jeugdgroepen en groepsgedrag in de openbare ruimte.	De groepsaankpak wordt doorontwikkeld; conform deze aankpak worden groepen in beeld gebracht en wordt op maat een plan van aankpak ontwikkeld en uitgevoerd.		Aan deze aankpak wordt in voorkomende gevallen uitvoering gegeven.
		Uitvoering Convenant 'Mei fêste hân'		Hiervoor wordt verwezen naar programma 3 Soarch en Wolwêzen (Uitvoering van het convenant vindt plaats vanuit Meidwaan en Soarch).
		Inzet outreachende jongerenwerker VNN		De jongerenwerker (via Verslavingszorg Noord-Nederland) wordt ingezet. Zie programma 3 Wolwêzen en Soarch, doel 3.01.
		Meer toezicht vanuit team FTH/boa's		Op dit moment zijn geen middelen beschikbaar om formatie hiervoor aan te stellen.
	De aankpak van overlast (in het kader van sociale veiligheid) heeft prioriteit in en op basis van het in 2019 vast te stellen Integraal Veiligheidsplan 2019-2022.	Toepassen Wet aankpak woonoverlast.		Dit is een ultimatum remedium en wordt alleen toegepast bij extreme gevallen. Voor de toepassing van deze wet is een beleidsregel in ontwikkeling, dit proces is nagenoeg afgerond en vaststelling volgt op korte termijn.
		Bij elke melding van overlast vindt een analyse plaats voor de meest gerichte hulpverlening en aankpak.		'Eenvoudige' overlastmeldingen worden door toezicht en handhaving (T&H) opgepakt. Bij ernstige en/of langdurige overlast, waaraan multi-problematiek ten grondslag ligt, wordt een analyse gemaakt voor een effectieve aankpak door gemeente (Veiligheid, T&H en gebiedsteam) en stakeholders (o.a. politie, woningcorporatie).

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	Alle vergunningplichtige evenementen voldoen aan de veiligheidsvoorschriften van de gemeente en de hulpdiensten, o.a. ter voorkoming van dodelijke ongevallen, dan wel zwaar letsel bij evenementen.	Afhankelijk van de risico-inventarisatie organiseren wij voor een evenement een startbijeenkomst.		Bij grote(re) evenementen met hogere risico's wordt een startbijeenkomst of vooroverleg georganiseerd.
		Een evenement met hogere risico's wordt altijd geëvalueerd.		Op basis van de ervaringen en het verslag van T&H wordt een dergelijk evenement met organisatoren geëvalueerd.
		Er is structureel toezicht en handhaving op evenementen.		Er is structureel toezicht en handhaving op grote(re) evenementen met hogere risico's. Bij kleine(re) evenementen vindt alleen toezicht plaats op basis van meldingen of klachten.
		Meer toezicht in het kader van DHW en strafrechtelijk optreden bij overtreding.		Vanwege de goede resultaten uit het nalevingsonderzoek Fryslân 2017 van STAP (nalevingspercentage van 83%), is gekozen om geen leeftijdscontroles uit te voeren in 2018 en 2019. Momenteel vindt incidenteel toezicht op de DHW plaats. Het nieuwe VTH-beleid en alcoholpreventiebeleid worden in 2020 vastgesteld, vanaf dat moment zal er programmatisch en structureel toezicht DHW plaatsvinden.
		Vergunningverlening optochten overeenkomstig plan van aanpak optochten praalwagens; handhaving op de voorschriften door team FTH i.s.m. de politie.		Voor optochten met praalwagens bestaan vaste vereisten voor aanvragen en een vast pakket aan voorschriften voor de vergunning. Per optocht vindt dit jaar vooroverleg plaats met organisatoren over o.a. afmetingen, alcoholgebruik e.d. Er wordt toezicht uitgeoefend en bevindingen worden zo nodig met organisatoren gedeeld en kunnen consequenties hebben.
	De gemeente maakt zich sterk voor een uitbreiding van de formatie voor geografisch georiënteerde wijkagenten (> 2 fte voor Dantumadiel).	De burgemeester zal in diverse (overleg)gremia (driehoek, RBPO NN) pleiten voor meer geografisch georiënteerde wijkagenten.		Binnen de huidige formatie van wijkagenten in de basiseenheid is een uitbreiding voor Noardeast-Fryslân niet realistisch. Bij meer wijkagenten o.b.v. landelijk beleid zal ervoor worden gepleit deze (ook voor Noardeast-Fryslân) geografisch in te zetten.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	De gemeente streeft in het kader van zichtbaarheid/toegankelijkheid van de politie naar 4 inloopspreekuren per jaar van de wijkagenten.	De burgemeester zal zich voor Dantumadiel inzetten voor 4 inloopspreekuren per jaar van de wijkagent.		De politie organiseert in het kader van "Politie zichtbaar in de wijk" in drie kernen in de gemeente Dantumadiel een inloopmiddag met wijkagenten voor inwoners.
		De websites van gemeente en politie worden gescreend op toegankelijkheid voor en duidelijkheid over het doen van aangiften, meldingen en klachten.		Via de website van de gemeente kunnen online diverse meldingen worden gedaan. Aangezien de website van de politie landelijk wordt geregeld, heeft de gemeente daar geen invloed op kunnen uitoefenen.
103	De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie			
	Versteving van de zelfstandige positie mede door krachtige samenwerking in en buiten de gemeente.	Een sterk en ondernemend college dat actief investeert in contact met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen in de gemeente – vernieuwend en toekomstgericht – op basis van een per jaar vast te leggen plan van aanpak (PvA). Zie ook programma 4, paragraaf 1.1.		Het college is actief in het zoeken van contact en verbinding met de samenleving middels 'Sko ris oan'. Er zijn ontmoetingen en gesprekken middels 'Brochje mei B&W' en de 'Dorpenronde'. Ook het contact met maatschappelijke instanties, verenigingen en mensen met een spilfunctie wordt voortdurend gezocht en onderhouden. Daardoor worden bestaande netwerken ook benut. De input uit deze activiteiten wordt zonodig omgezet in afspraken met en acties vanuit de stakeholders of gemeente. Een plan van aanpak blijkt in de praktijk niet te werken. Er wordt gewerkt met een afsprakenlijst waarbij sommige kwesties al dan niet als project wordt opgepakt en de bewaking van de voortgang vindt met behulp van de AORTA plaats.
		Onderdeel van het PvA is ook een dorpenverkenning/-toer van het college welke uitmondt in gezamenlijke afspraken en acties.		Een plan van aanpak blijkt in de praktijk niet te werken. Er wordt gewerkt met een afsprakenlijst waarbij sommige kwesties al dan niet als project worden opgepakt en de bewaking van de voortgang vindt met behulp van de AORTA plaats.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Onderzoek naar wat daarnaast nodig is om een verdere versteviging van de zelfstandige positie vorm te geven, bijvoorbeeld door specifieke functies voor advies, ondersteuning, of facilitering van bestuur en samenleving.		Er is binnen de ambtelijke organisatie inmiddels invulling gegeven aan extra inzet voor Dantumadiel op specifieke taken en functies.
		De samenwerking met de dorpen wordt verder aangehaald en de samenwerking met Noardeast-Fryslân en in regionaal en provinciaal verband wordt maximaal benut.		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'. De samenwerking binnen de bestaande verbanden (met Noardeast-Fryslân, binnen ANNO e.d.) wordt goed onderhouden en benut.
		Doorontwikkeling positie en betrokkenheid van de raad m.b.t. burgerparticipatie/overheidsparticipatie (workshops, kennisdeling, digitale leeromgeving nieuwe democratie, e.d.).		Groepen in de samenleving zijn actief gestimuleerd om hun mening/zorg kenbaar te maken aan de raad. Activiteiten in het kader van de nieuwe Omgevingswet starten in het najaar 2019.
	Raad en college bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en meer zeggenschap voor de burger.	Pilots waarbij zeggenschap en budgetverantwoordelijkheid wordt overgedragen.		De methode Feanwâlden heeft plaatsgevonden als pilot. Feanwâlden gaat deze pilot presenteren aan het college en de raad.
	De samenleving herkent de gemeente als een sterke en zelfstandige gemeente, waarin de inwoners centraal staan.	Op eigen manier vanuit eigenheid communiceren over onze gemeente:		
		Inloopsprekuren voor college.		Er zijn geen inloopsprekuren maar inwoners kunnen ten allen tijde een afspraak maken.
		Collegevergaderingen en hoorzittingen in de dorpen houden.		Collegevergaderingen vinden een keer per maand plaats in een van de dorpen en worden vooraf gegaan door een brochure.
		Als college actief contacten met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties leggen (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Er worden regelmatig bezoeken afgelegd door het college.
		Het oor te luister leggen bij verenigingen, maatschappelijke instanties en mensen met een spilfunctie in de samenleving (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Er worden regelmatig bezoeken afgelegd door het college.
		Sterke netwerken in de samenleving zoals verenigingen, kerken en voedselbanken benutten om zoveel mogelijk mensen te bereiken (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Er vindt eenmaal per jaar overleg plaats met onder meer predikanten en huisartsen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Inzetten op digitale informatievoorziening, communicatie en dienstverlening.		Zie de toelichtingen onder 101 inzake digitalisering, informatievoorziening en dienstverlening.
		Alle inwoners betrekken, ook mensen die minder kunnen meekomen (minder geletterd, minder digitaal onderlegd; dus naast extra ondersteuning (maatjes) ook actief betrekken).		Zie de toelichting onder 101.2 inzake ondersteuning van klanten en hetgeen hiervoor is geschreven onder 'Sko ris oan'.
		Optimaliseren van de gemeentelijke loketfunctie (zie ook smart-doel 5 onder 1.2).		Zie de toelichting onder 101.2 inzake inrichting van de loketfunctie en klantstromen.
104	De gemeente voert op financieel gebied een degelijk en zuinig beleid*			

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Kadernotitie dienstverlening / gebiedsgericht werken 2015
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
In concept:
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (Politie)
Integraal Veiligheidsbeleid Noordoost Fryslân 2013-2017 (verlengd t/m 2018)
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Handhavingsarrangement en 0-beleid art. 13B Opiumwet
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Bestuursakkoord Us Dantumadiel
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
In concept:
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten	323	323	-9	313
Lasten	-2.970	-3.124	-71	-3.195
Saldo baten en lasten	-2.647	-2.801	-80	-2.881
Toevoegingen aan reserves	-9	-9	0	-9
Onttrekkingen aan reserves	27	27	0	27
Geraamd resultaat	-2.629	-2.783	-80	-2.863

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
A.P.V. en bijzondere wetten		
Er worden minder inkomsten gegenereerd, waardoor er ook minder kosten gemaakt worden. De wijziging is budgettair neutraal verwerkt.	-9	I
Totaal baten	-9	
Lasten		
Bestuursondersteuning raad		
In 2019 zijn de salariskosten van de griffier niet juist verwerkt in de begroting.	-80	I
A.P.V. en bijzondere wetten		
Doordat er minder inkomsten worden gegenereerd, worden er ook minder kosten gemaakt. De wijziging is budgettair neutraal verwerkt.	9	I
Totaal lasten	-71	
Totaal saldo wijzigingen	-80	

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder : Klaas Agricola, Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Marcella Jansen
Programmamanager : Lenet Venekamp

Inleiding

Vitale en levendige dorpsgemeenschappen vormen samen een vitale en levendige gemeente. Activiteiten en evenementen op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend aan te jagen en te ondersteunen en samenwerking te stimuleren.

Met het oog op de bevolkingsontwikkelingen wil de gemeente de basisvoorzieningen op peil te houden en waar mogelijk met de inwoners, ondernemers en dorpsbelangen initiatieven oppakken om een plus mogelijk te maken op het voorzieningenniveau. Het realiseren van een toekomstbestendige voorzieningenstructuur (waaronder goede onderwijshuisvesting) zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen, sportverenigingen, kerken, bedrijven) en de dorpen (inwoners). Hierbij wordt vormgegeven aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt.

Jongeren met een goed opleidingsniveau en met de juiste vaardigheden en competenties hebben meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom wordt binnen dit programma ingezet op talentontwikkeling en goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betreft, veranderen we naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën. De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een 'netwerkende overheid', die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt.
- een betrokken overheid die voorkomt dat mensen niet mee kunnen komen of tussen wal en schip raken.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente is een aantal doelen binnen dit programma opgenomen als procesdoelen: we gaan met initiatiefnemers en partners een proces in en het resultaat is niet altijd vooraf te bepalen. De doelen zijn dan minder 'smart' geformuleerd.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Sociale verbondenheid

Kerdoelen

201.1 Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- Aanbod van culturele activiteiten;
- Aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;
- Sportactiviteiten;
- Verenigingsleven;
- Vrijwillige inzet in dorpen.

Waar gaat programma 2 'Menskip' over?

201.2 Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- Ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- Duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- Participatie van burgers;
- Samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- Overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp: Voorzieningenniveau

Kerdoel

202 Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- Onderwijs;
- Culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- Sportvoorzieningen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp: Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

203.1 Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- Doelgroep jongeren;
- Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

203.2 Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken

Speerpunten:

- Doelgroep 12-16 jarigen;
- Scholen voor primair- en voortgezet onderwijs.

Onderwerp: Verbondenheid met de streek

Kerdoelen

204 Versterken van de streekcultuur

Speerpunten:

- Samenwerkingsverbanden;
- Richten op kinderen basisschoolleeftijd–educatie;
- Initiatieven aanjagen en faciliteren;
- Inwoners zijn trots op de streek/gemeente waar ze wonen

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
201.1	Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers			
	Het aantal mensen dat in aanraking komt en betrokken is bij culturele activiteiten is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	Nieuwe (laagdrempelige) initiatieven op cultureel gebied worden gestimuleerd.		Er is in het najaar van 2018 een nulmeting uitgevoerd door middel van de burgerpeiling Waar staat je gemeente. <i>2018: 44% van de inwoners bezocht een culturele activiteit, 12% beoefende cultuur en 8 % was (mede)organisator van een culturele activiteit(en).</i> Tweejaarlijks wordt de peiling herhaald (najaar 2020).
				Culturele evenementen en activiteiten worden daar waar mogelijk gesubsidieerd (is doorlopende activiteit).
				Er is voor het aanvragen van een eenmalige subsidie een digitaal formulier ontwikkeld zodat er online subsidie aangevraagd kan worden.
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	De mogelijkheden om een regionale culturele agenda te ontwikkelen worden onderzocht.		De mogelijkheden van een regionale culturele zijn onderzocht en besloten is aan te sluiten bij bestaande initiatieven als (regionale) kranten en websites.
		De sportnota 'Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen' wordt uitgevoerd. Daarin zijn speerpunten opgenomen ter versterking van verenigingen en verbetering van de samenwerking.		Met de voormalige klankbordgroep Sport is afgesproken om binnenkort het sportaccommodatiebeheer te evalueren en bekijken of de huidige voorwaarden vanuit de sportnota nog actueel zijn.
				De buurtsportcoaches voeren een groot aantal projecten uit het Uitvoeringsplan uit. Belangrijke partij is het basisonderwijs.
				De contacten met het sociaal domein zijn geïntensiveerd.
				Met de voormalige klankbordgroep Sport is afgesproken de overlegstructuur weer op te pakken. Parallel wordt er gezamenlijk gewerkt aan het opstellen van een lokaal sportakkoord.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
201.2	Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners			
	De burgers hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving	Een keer per jaar wordt een symposium georganiseerd ter ondersteuning van de besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen.		Invloed op de leefomgeving en ondersteuning wordt gefaciliteerd met maatwerk door de Dorpencoördinator.
		Maandelijks wordt digitaal en/of analoog gepubliceerd wie het bestuurlijk en ambtelijk aanspreekpunt is voor besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen, verenigingen, instellingen en bedrijven.		Het aanspreekpunt is nu voldoende bekend. Het wordt ook op de website gepubliceerd. Activiteit is afgerond.
		In overleg met betrokkenen uit de samenleving wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om gebiedsgericht te werken en te komen tot een gebiedsagenda.		Dorpenronde heeft geleid tot het uitvoeren van allerlei activiteiten voor de burgers. Belangen voor langere termijn worden meegenomen in de reguliere procedures als aorta.
		Streken, wijken en dorpen worden gestimuleerd en gefaciliteerd op drie verschillende niveaus: belangenbehartiging burgerinitiatieven integrale projecten.		Een presentatie en een workshop met het college heeft geleid tot het bestendigen van de werkkrelatie met de dorpsbelangen. Elk dorp vult haar rol in op eigenwijze.
		Het dorpeninitiatievenfonds "It is oan jo" wordt verder uitgewerkt en verruimd: er wordt vastgelegd wat gemeentelijke taken zijn, bij welke onderwerpen de gemeente betrokken moet blijven en voor welke onderwerpen geen gemeentelijke betrokkenheid nodig is.		Aanvragen voor het dorpeninitiatievenfonds zijn in afwachting van de mogelijkheden in verband met de financiële situatie.
202	Beter passend voorzieningenniveau			
	Initiatieven vanuit de samenleving worden gestimuleerd en in het kader van een gebiedsgericht proces (zie 2) opgepakt.	Door middel van gesprekken met inwoners wordt het basisvoorzieningenniveau bepaald, per dorp of cluster dorpen.		Er zijn gesprekken gevoerd met inwoners.
	Er worden gebiedsgerichte processen doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een voorzieningenstructuur met maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) die betaalbaar, bereikbaar en van voldoende kwaliteit zijn.	Initiatieven van inwoners en dorpsbelangen om 'een plus op het basisvoorzieningen-niveau te realiseren worden gefaciliteerd door middel van 'It is oan jo'.		In mei presenteerden de 2 DOM's hun voorgenomen plannen aan de raad. Ook Rinsumageast heeft een DOM in oprichting en heeft plannen gepresenteerd. De dekking moet nog geregeld worden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
				Voorstellen voor eventuele aanpassingen in het speelvoorzieningenbeleid zijn in voorbereiding.
		Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van en draagvlak voor een doelgroepenzwembad.		Er is bestuurlijk overleg gevoerd met de werkgroep. De werkgroep onderzoekt een aantal zaken; afgesproken is dat de werkgroep de wethouder informeert over de voortgang.
	In 2020 zijn afspraken gemaakt met onderwijsorganisaties om goed, bereikbaar onderwijs te borgen met respect voor identiteit.	De agenda voor onderwijsvoorzieningen (2017) met kansrijke locaties voor IKC's wordt jaarlijks geactualiseerd.		Hierover wordt aan het eind van het jaar 2019 gerapporteerd.
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt geclusterd waardoor samenwerking van gebruikers gefaciliteerd en gestimuleerd wordt. In 2020 is op 1 locatie een nieuw initiatief ontwikkeld.	In 2020 is voor 1 locatie de clustering van maatschappelijke voorzieningen uitgewerkt (inventarisatie voorzieningen, mogelijkheden tot clustering, besluit inclusief planning).		De Omgevingsvergunning is verleend. Bij de campus Damwâld is een start gemaakt met de bouw. De subsidie voor MynSkip is ter heroverweging aangeboden aan de raad omdat de dekking vooralsnog ontbreekt.
		In 2018 en 2019 worden de mogelijkheden onderzocht voor ontschotting van middelen t.b.v. realisatie van kindcentra.		Bestuurders van scholen en gemeenten hebben groen licht gegeven voor een koersdocument 'werkgemeenschap passende ontwikkeling' voor kinderen in de regio NO Friesland. Men is nu bezig hier concreet uitvoering aan te geven.
	Een Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een doorkijk tot 2032 met het oog op toekomstbestendige basisscholen op de juiste locaties.	Gemeenten en schoolbesturen stellen gezamenlijk een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) op, waarover Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gevoerd wordt en dat in de plaats treedt van de bestaande jaarcyclus.		Voor de zomer is het IHP besproken in het OOGO. Het gaat in oktober op route naar college en gemeenteraad.
		Er wordt een investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastgelegd in het IHP met een doorkijk naar meerdere jaren na deze periode.		Voor de zomer is het IHP met investeringsprogramma besproken in het OOGO. Het gaat in oktober op route naar college en gemeenteraad.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
203.1	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst.			
	Toekomstgericht onderwijs d.w.z. onderwijs gericht op het ontwikkelen van 21 st eeuwse vaardigheden wordt gestimuleerd.	Er wordt geïnvesteerd in 21 st century skills en innovatie.		Samen met Kennislab wordt het project Damstra Energy Challenge in Wâlterswâld en Damwâld gestart. Leerlingen worden zich bewust van energiegebruik en worden uitgedaagd met plannen te komen om de lasten te verlagen.
	Alle scholen doen mee aan projecten geïnitieerd door Kennislab.	Maatregelen gericht op betere aansluiting van het onderwijs op de vereisten in het bedrijfsleven.		Scholen hebben licenties aangeschaft voor de bestaande 3 D printers.
	De gemeente is partner van samenwerkingsverbanden van onderwijs, ondernemers en overheid.			Is een feit en daarmee 'going concern' geworden.
203.2	Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken			
	Het aantal leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs dat gedurende hun schooltijd in aanraking komt met meerdere culturele activiteiten is in 2022 met 10% toegenomen t.o.v. 2018.	Onderzoeken hoe de samenwerking tussen scholen, culturele instellingen, kunstenaars en musea gestimuleerd kan worden.		Keunstwurk zou een nulmeting uitvoeren over het aantal culturele activiteiten van en op scholen, maar ziet daar nu toch van af. Team Mienskip gaat dit nu zelf oppakken.
204	Versterken van de streekcultuur			
	Initiatieven en activiteiten zijn beter op elkaar afgestemd / met elkaar verbonden. Mensen vinden elkaar bij het voorbereiden van en bezoeken van culturele activiteiten.	Onderzoeken hoe de samenwerkingsverbanden die ontstaan zijn in het kader van LF-2018 behouden en versterkt kunnen worden.		In Dantumadiel zijn in het kader van LF-2018 weinig tot geen initiatieven geweest. M.b.t. tot legacy wordt geen verdere actie ondernomen. Er zal meer op lokale initiatieven worden ingezet.
	Het aantal scholen dat aandacht besteedt aan de cultuurhistorie van de regio is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	Onderzoeken hoe de samenwerking tussen scholen, lokale musea en andere erfgoedinstellingen gestimuleerd kan worden.		Het onderdeel samenwerking wordt opgenomen in de subsidievoorwaarden.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
It is oan jo?
(concept) Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
<i>Voorzieningenniveau</i>
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFKA
Naar een regionaal voorzieningenspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)

Onderwerp beleidsdocumenten
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislab
<i>Verbondenheid met de streek</i>
Frysk Taalbelied 2017-2020 (vastgesteld door Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland)
Nog op te stellen Cultuurnota NEF en Dantumadiel; met aandacht voor de streekgebonden verschillen die er ook binnen NEF zijn en voor specifieke Dantumadielse onderwerpen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2° rapportage	Begroting na 2° rapportage
Baten	128	128	0	128
Lasten	-2.880	-4.671	14	-4.657
Saldo baten en lasten	-2.752	-4.542	14	-4.529
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	68	1.526	-13	1.514
Geraamd resultaat	-2.684	-3.016	1	-3.015

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Door de uitgavenstop is 'It is oan jo' tot nader order stopgezet.	23	I
In de 1 ^e tussentijdse rapportage is de extra bijdrage voor de jeugdsoos MFC Feanwâden niet juist verwerkt, wat nu gecorrigeerd wordt.	-10	I
Overig		
Diverse kleine afwijkingen beneden € 25.000.	1	I
Totaal lasten	14	
Toevoegingen aan reserves		
n.v.t.	0	
Totaal toevoegingen aan reserves	0	
Onttrekkingen aan reserves		
Door de uitgavenstop is 'It is oan jo' tot nader order stopgezet en hoeft er minder onttrokken te worden aan de reserve dorpeninitiatievenfonds.	-23	
In de 1 ^e tussentijdse rapportage is de extra bijdrage voor de jeugdsoos MFC Feanwâden niet juist verwerkt, met dekking algemene reserve.	10	
Totaal onttrekking aan reserves	-13	
Totaal saldo wijzigingen	1	

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder : Gerben Wiersma, Kees Wielstra, Rommy Kempenaar
Programmaregisseur : Margo Kouwenhoven
Programmamanager : Greet Hettema

Inleiding

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen gevergd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren. Met de transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. Met deze transformatie van het sociaal domein willen we bereiken dat mensen zelfredzaam en samenredzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn om dit op eigen kracht te doen.

In 2019 wordt deze transformatie verder vormgegeven door de inzet op preventie, de inzet van algemene voorzieningen en de inzet op participatie en meedoen in de samenleving. Het transformeren van het sociale domein is een continu proces waar tezamen met inwoners, zorgaanbieders en overige belanghebbenden vorm aan moet worden gegeven.

De gemeente Dantumadiel streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen. Binnen dit programma worden onze inwoners gestimuleerd om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving. Een van onze speerpunten is om kinderen en jongeren veilig en gezond te laten opgroeien met voldoende mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling.

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Langer leven in gezondheid

Kerdoel

301 Langer leven in goede gezondheid

Speerpunten:

Verbeteren van de leefstijl:

- voorkomen misbruik genotmiddelen;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- verbeteren toegang tot zorg.

Onderwerp: Meer maatschappelijke participatie

Kerdoel

302 Meer maatschappelijke participatie

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;
- bevorderen vrijwillige inzet;

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag.

Onderwerp: Gunstiger opvoedklimaat

Kerdoel

303 Gunstiger opvoedklimaat

Speerpunten:

- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school);
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
301	Langer leven in goede gezondheid			
	<u>Volwassenen:</u> Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) dat misbruik maakt van genotmiddelen (alcohol, drugs en tabak) daalt.	Jaarlijks activiteitenprogramma 'Integrale aanpak middelengebruik Noordoost Fryslân' (convenant VO-scholen, politie en het voormalige DDFK) uitvoeren.		Activiteitenprogramma voor dit schooljaar loopt (valt onder convenant Mei Feste Hân).
		Activiteitenprogramma van het Preventie- en Handhavingplan 2018 – 2021 (o.g.v. Drank- en Horecawet) uitvoeren.		Dit proces heeft vertraging opgelopen. Preventie- en handhavingplan wordt op een later moment opgesteld en kent een bijgestelde looptijd van 2020-2023. Werkzaamheden ten aanzien van het opstellen van het plan zijn weer opgepakt.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met depressieve gevoelens neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Dit proces heeft vertraging opgelopen. Het gezondheidsbeleid zal een looptijd kennen van 2020-2023. Werkzaamheden ten aanzien van het opstellen van het beleid zijn weer opgepakt.
				Activiteiten ter voorkoming van depressieve gevoelens zijn onder meer de inloopvoorziening en buurtkamers (via het welzijnswerk).
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (18 jaar en ouder) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2020-2023 moet nog opgesteld worden.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met overgewicht neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2020-2023 moet nog opgesteld worden. Dit geldt ook voor het bijbehorende activiteitenprogramma.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van GIDS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	<u>Jeugd en jongeren:</u> Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat gebruik maakt van genotmiddelen (alcohol, drugs en tabak) daalt.	Inzetten van jongerenwerkers voor jeugdproblematiek (inclusief genotmiddelen) op scholen en op straat.		De jongerenwerker (via VNN) wordt in 2019 ingezet voor het voortgezet onderwijs om met name de toeleiding naar de hulpverlening te organiseren.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Inzetten van een hulpverlener VNN.		De hulpverlener van VNN wordt in 2019 ingezet.
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat voldoet aan de landelijke beweegnormen neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het project "de gezonde school" loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van GIDS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (tot 18 jaar) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
				Vanuit het convenant Mei Feste Hân worden diverse activiteiten aangeboden die onder andere het pesten tegen moeten gaan (cyberpesten).
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) met overgewicht neemt af.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		Het project "de gezonde school" loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van GIDS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De ouderbetrokkenheid en de deelname van scholen aan preventieprogramma's over genotmiddelen wordt verhoogd.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		Meerdere activiteiten vanuit het convenant worden per klas georganiseerd.
	Seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt teruggebracht naar 5% in 2019.	Er worden trainingen georganiseerd voor leerlingen ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag.		In 2019 worden diverse trainingen op scholen georganiseerd.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
302	Meer maatschappelijke participatie			
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat zichzelf financieel redt toegenomen.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd. In augustus is er een nieuwe minimagids uitgebracht.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) en jeugd en jongeren (tot 18 jaar) dat in armoede leeft neemt jaarlijks af.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd. In augustus is er een nieuwe minimagids uitgebracht.
	Eind 2019 is het aantal uitkeringsgerechtigden met een langdurige afstand tot de arbeidsmarkt met een zinvolle besteding van de dag toegenomen.	Gedurende een periode van 3.5 jaar worden 1000 uitkeringsgerechtigden in traject genomen met als doel om een actueel (participatie) beeld te krijgen en in te zetten op een doorgeleiding naar een passende participatieplek.		Project loopt (vooreerst uit reguliere middelen bekostigd). Ingezet is op een andere manier van omgaan bij de toegang. Ook is ingezet op een groep jongeren met een uitkering om uitstroom te bevorderen. Voor het vervolgproces is het wenselijk om een koppeling te maken met de Regiodeal.
	Eind 2020 is het aantal overbelaste mantelzorgers gedaald naar maximaal 16%.	In 2020 is er een verbeterd aanbod respijtzorg gerealiseerd binnen het inkoopkader van de Wmo.		Inkoopproces Wmo is gestart (o.a. gesprekken zorgaanbieders), respijtzorg maakt onderdeel uit van de aanbesteding.
		Het beleidsplan "fan Weerde" wordt geëvalueerd en er wordt in 2019 een nieuw actieplan opgesteld waarbij ook aandacht is voor de jonge mantelzorger.		Uitvoeringsagenda 2019 wordt uitgevoerd.
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2020 60% (minimaal 1 keer per jaar vrijwilligerswerk gedaan).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning. Het voeren van huisbezoeken door gebiedsteam en welzijnswerk maakt onderdeel uit van de reguliere werkwijze.
	Het aantal inwoners dat in een sociaal isolement verkeert, neemt af met 5% in een periode van 4 jaar (nulmeting 2017).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning.
		Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken.		In juni heeft er opnieuw een zorgfestival plaatsgevonden om ontmoeting tussen zorgaanbieders en gebiedsteam te organiseren. De voorbereidingen voor de "kom-erbij-week" in oktober zijn gestart.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Er wordt ingezet op de deelname aan activiteiten door inwoners met een beperking door het aanbod van activiteiten inzichtelijk en toegankelijk te maken.		Doorlopend proces. Via de website noordoosthelpt.nl wordt het aanbod digitaal inzichtelijk gemaakt. Ook via medewerkers van het gebiedsteam kan het lokale aanbod onder de aandacht worden gebracht.
	In 2019 worden de regionale afspraken ten aanzien van personen met verward gedrag lokaal geïmplementeerd en dit zorgt jaarlijks voor een afname van het aantal meldingen.	De gemeente maakt in 2019 lokale afspraken met ketenpartners over personen met verward gedrag (woningbouw, welzijnswerk, zorgaanbieders).		De Friese aanpak verward gedrag is in uitvoering. Diverse onderdelen (bijv. vervoer) zijn reeds gerealiseerd.
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat gebruik maakt van de digitaalhuizen toegenomen ter bestrijding van laaggeletterdheid.	Er worden verspreid over de gemeente digitaalhuizen geopend om een optimale toegang voor laaggeletterden te organiseren.		Digitaalhuis in De Westereen blijft achter lopen qua bezoekersaantallen.
		Er worden themamiddagen en doorlopend cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).		Het digitaalhuis in Westereen is een digitaalhuisplus. Via de kinderen wordt getracht ook de ouders te bereiken.
				Door de bibliotheek worden doorlopend activiteiten georganiseerd rondom het thema laaggeletterdheid.
		Ingezet wordt op de communicatie richting inwoners (briefwisseling en website) en de gemeente hanteert daarbij een maximaal niveau geschikt voor laaggeletterden.		Project Partoer om te starten met vereenvoudigde brieven voor inwoners moet nog opgestart worden. Moet in 2019 nog worden opgestart.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Wmo.		De cliënttevredenheid over 2018 is in 2019 gemeten. De resultaten worden gedeeld met de raad.
		Er wordt voortdurend gecommuniceerd richting inwoners over onafhankelijke cliëntondersteuning.		De mogelijkheden voor cliëntondersteuning worden benoemd in brieven aan cliënten en via noordoosthelpt.nl In 2019 is onafhankelijke cliëntondersteuning via een inkooptraject opnieuw ingekocht.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		De gemeente richt haar inkoopkader dusdanig in dat het mogelijk wordt om algemene voorzieningen te creëren om een beroep op een individuele maatwerkvoorziening te voorkomen en het ontschotten van middelen te bevorderen.		Doorlopend proces.
303	Gunstiger opvoedklimaat			
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld.	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar).		Project "Kansrijke start" is gestart om ondersteuning te bieden aan ouders en kinderen.
	In 2020 maken jeugdigen of hun ouders vaker gebruik van het preventief aanbod ter versterking van het ouderschap en ontwikkeling van het kind. In vergelijking met 2018 is er sprake van een toename.	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		De in de preventienota opgenomen activiteiten worden uitgevoerd.
				De GGD is gestart met een tweemaandelijks column in de huis- aan- huisbladen voor ouders over opvoeden en opgroeien.
	In 2020 is de stijging van het aantal gedwongen uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen van kinderen gestabiliseerd	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		Preventieprogramma wordt het gedurende het gehele jaar uitgevoerd.
		De samenwerking tussen het gebiedsteam en ketenpartners wordt geïntensiveerd door het organiseren van jaarlijkse ontmoetingen.		Het werken op een gebiedsgerichte integrale wijze komt de samenwerking op lokaal niveau ten goede.
	Eind 2020 is in de inzet van VVE voor doelgroepkinderen verhoogd van 10 naar 16 uur per week.	Eind 2020 wordt geëvalueerd met peuteropvangorganisaties en overige betrokkenen of de doelstelling uitbreiding VVE uren van 10 naar 16 uur gerealiseerd is.		Bestuurlijk overleg heeft in augustus plaatsgevonden. Begrotingen van de diverse instellingen over 2020 zijn ingediend om inzichtelijk te maken wat er nodig is voor de vereiste urenuitbreiding.
		In 2020 is er een structuur waar JGZ, Onderwijs en Gebiedsteam elkaar treffen voor afstemming over zorgleerlingen, zorg en/of onderwijs gerelateerd (passend onderwijs).		De bestuurders van scholen en gemeenten hebben groen licht gegeven voor een koersdocument 'werkgemeenschap passende ontwikkeling' voor kinderen in de regio NO Friesland.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Jaarlijks evalueren we ons actieplan Huiselijk geweld en Kindermishandeling en voeren we de activiteiten uit samen met onze partners (onderwijs, sportclubs, kerken, vrijwilligersorganisaties).		Evaluatie moet nog plaatsvinden na afloop actieplan 2019.
				Professionals binnen de gebiedsteams worden getraind.
		In 2019 wordt een werkwijze 18-/18+ ontwikkeld.		Proces heeft vertraging opgelopen.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Jeugdwet.		De cliënttevredenheid over 2018 is in 2019 gemeten. De raad wordt hierover geïnformeerd.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Weerde, mantelzorgbeleid (2016)
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Visiedocument harmonisatie welzijnswerk
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten	7.483	7.371	155	7.526
Lasten	-28.080	-31.159	-982	-32.141
Saldo baten en lasten	-20.597	-23.787	-828	-24.615
Toevoegingen aan reserves	-1	-1	0	-1
Onttrekkingen aan reserves	5	243	0	243
Geraamd resultaat	-20.593	-23.546	-828	-24.374

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Voor- en vroegschoolse educatie		
De nadere voorlopige toekenningsbeschikking van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap betreffende de verlenging van de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid valt hoger uit dan verwacht. Aangezien dit een specifieke uitkering betreft worden de baten en lasten met het zelfde bedrag opgehoogd, per saldo een kostenneutrale wijziging.	155	I
Totaal baten	155	
Lasten		
Voor- en vroegschoolse educatie		
De nadere voorlopige toekenningsbeschikking van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap betreffende de verlenging van de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid valt hoger uit dan verwacht. Aangezien dit een specifieke uitkering betreft worden de baten en lasten met het zelfde bedrag opgehoogd, per saldo een kostenneutrale wijziging.	-155	I
PW bijstand algemeen (BUIG)		
Ondanks een lichte daling van het aantal inwoners met een uitkering stijgen de kosten voor de BUIG als gevolg van een stijging van de hoogte van de bijstandsuitkering met circa 3%. Het ingeboekte voordeel op de lasten van de BUIG met de 1 ^e tussentijdse rapportage 2019 lijkt hiermee te positief te zijn ingestoken.	-346	I
PW bijstand (tot AOW)		
De component loonkostensubsidie is sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 stijgende. De loonkostensubsidie compenseert werkgevers aangaande de verminderde arbeidsproductiviteit (0-80% loonwaarde) van mensen met een arbeidshandicap. De loonkostensubsidie kan ingezet worden tot aan de pensioengerechtigde leeftijd van een werknemer met een arbeidshandicap. Ieder jaar gaan er steeds meer mensen met een arbeidshandicap aan het werk en dat maakt dat dit automatisch een groeiende groep personen is en daarmee een jaarlijks toenemende kostencomponent in de BUIG is.	-104	I
Bijzondere bijstand		
Door een afname in de realisatie van het aantal te huisvesten vergunninghouders, zijn er minder woningen beschikbaar gesteld. Hierdoor waren er minder financiële middelen benodigd voor de financiering van de inrichtingskosten, welke via de bijzondere bijstand in de vorm van "leenbijstand" verloopt.	100	I
Collectieve ziektekostenverzekering		

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
In 2017 is besloten om per 2018 een korting van € 15 per maand op de collectieve ziektekostenverzekering voor bijstandsgerechtigden te verstrekken. De dekking hiervan uit een ander budget is niet goed in de begroting 2019 overgenomen en inmiddels afgeraamd.	-75	I
Woonvoorzieningen (WMO)		
In 2019 is sprake van een aantal grote woningaanpassingen en een aantal duurdere woonvoorzieningen die te maken hebben met het rijksbeleid om langer thuis te wonen - ook als de zorgvraag toeneemt.	-75	I
Sociale werkvoorziening		
Via de mei- en septembercirculaire 2019 hebben we extra Participatiegelden ontvangen binnen de algemene uitkering. Meer en minder inkomsten worden verrekend met NEF. Dus extra inkomsten bij de algemene uitkering in het programma Algemene Dekkingsmiddelen, maar ook even hoge uitgaven.	-253	I
Vervoer (WMO)		
Als gevolg van een toename van het Wmo vervoer stijgen de kosten en dient de begroting hierop aangepast te worden, conform de geactualiseerde begroting van het Mobiliteitsbureau.	-80	I
Begeleiding (WMO)		
Door een verdere toename van het aantal cliënten, o.a. het gevolg van een verschuiving vanuit PGB, dient het budget te worden bijgesteld.	-303	I
Door de komst van het Wmo abonnementstarief, dat een aanzuigende werking en toename in de aanvragen veroorzaakt, alsook de structurele toename in het klantenbestand van de Wmo de laatste jaren, is besloten toestemming te verlenen om de externe inhuur aan te houden. Dit om te voorkomen dat er wachtlijsten zouden ontstaan en de continuïteit in de bedrijfsvoering in gevaar zou komen.	-47	I
PGB WMO 18+		
Er is sprake van een verschuiving vanuit PGB naar Zorg In Natura.	170	I
PGB Jeugd 18-		
We zien een terugloop in de kosten voor PGB's, onder andere het gevolg van een verschuiving met de Zorg in Natura. Het aantal cliënten is in 2019 gestabiliseerd.	270	I
Maatwerkvoorzieningen Jeugd 18-		
De kosten voor Zorg in Natura stijgen licht, onder andere het gevolg van een verschuiving met de de PGB's. Het aantal cliënten is in 2019 gestabiliseerd.	-81	I
Overig		
Diverse kleine afwijkingen beneden € 25.000.	-3	I
Totaal lasten	-982	
Totaal saldo wijzigingen	-828	

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder : Rommy Kempenaar
Programmaregisseur : Wim Oosterhuis
Programmamanager : Maarten van den Bosch

Inleiding

De gemeente Dantumadiel wil de bedrijvigheid bevorderen en staat voor het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Mede door een actieve benadering van de ondernemers en met name in die sectoren die de Dantumadielse economie dragen (landbouw, bouw, metaal, zorg en recreatie). Daarnaast wordt ingezet op het behouden en versterken van de detailhandel in de kernen, waardoor de leefbaarheid gewaarborgd blijft.

Op het gebied van bedrijfsvestiging wil de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit en het beheer van bestaande bedrijventerreinen. De vestiging van lokaal gebonden, kleinschalige bedrijven heeft hierbij de voorkeur. Vestigings- dan wel uitbreidingsmogelijkheden zijn er op dit moment onder meer voor het bedrijventerrein bij de Westereen, Damwâld en voor het bedrijventerrein De Zwette te Feanwâlden. De komende tijd wil gemeente Dantumadiel zich oriënteren op de behoefte en goede invulling van bedrijventerreinen in de hele gemeente. Dit dient ook in het convenant bedrijventerreinen zijn weerslag te krijgen.

Het bevorderen van bedrijvigheid en dus de werkgelegenheid is van groot belang voor een leefbare en gezonde lokale samenleving. Werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid, door samenwerking met Onderwijs en Ondernemers, is van groot belang. De regionale samenwerking in de vorm van de regionale versnellingsagenda kan daar zeker ook een bijdrage aan leveren. De samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in de vorm van het Dantumadielse economisch platform en ondernemersfonds wil de gemeente versterken.

Recreatie en toerisme is een kans voor Dantumadiel. Dantumadiel is een prachtige groene gemeente. De gemeente ziet binnen haar grenzen toeristische en recreatieve ontwikkelingszones langs het vaarwater de Zwemmer, in en om het Bûtefjild, langs de recreatieve infrastructuur en bij bestaande locaties met een toeristische waarde. De natuur- en agrarische gebieden bieden vooral ruimte aan kleinschalige recreatie.

Kansen liggen vooral in het gezamenlijk promoten van de gehele regio Noordoost Fryslân. De Noardlike Fryske Wâlden, het Bûtefjild en het cultureel historische landschap zijn voorbeelden van pareltjes die in een regionale aanpak meer bekendheid moet krijgen. Daarnaast dienen nieuwe digitale mogelijkheden zich nadrukkelijk aan. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat bijvoorbeeld de recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Bereikbaarheid

Kerdoelen

401.1 Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- Aanbod van bedrijventerreinen;
- Provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- Dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- Contacten met ondernemersverenigingen;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- Ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- Op peil houden van werkgelegenheid;
- Bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

401.2 Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- Mismatch op de arbeidsmarkt;
- Re-integratie;
- Onderwijs;
- Ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m2 bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen, de instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: Detailhandel

Kerdoel

402 Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- Ondernemers;
- Ondernemersverenigingen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- Winkelvloeroppervlak;
- Bereikbaarheid;
- Compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- Behoud bedrijvigheid;
- Versterken sterke sectoren;
- Inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp 404 Gastvrije gemeente

Kerdoel

404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Speerpunten:

- Ondernemersklimaat;
- Marketing en promotie;
- Verblijfsaccommodaties;
- Recreatieve infrastructuur;
- Toeristische voorzieningen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven			
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2019-2022 toenemen met 25%.	Actieve promotie van de bedrijfskavels		Met betrekking tot de "normale" kavels gaat het goed. Vrijwel alles is verkocht zij het dat er op drie kavels nog een optie ligt en er nog twee kavels vrij zijn. Eén van die kavels is nogal onrendabel. We gaan op korte termijn bij het college aangeven wat de consequenties zijn van een prijs aanpassing. Er ligt ook nog een aantal kavels met de mogelijkheid voor een bedrijfswoning. Die kavels gaan niet snel. Daar zijn er drie van verkocht en er liggen er nog 6 Kavels, waarvan één geen wonen/werken is.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. In alle dorpen waar lokale vraag naar bedrijventerreinen ontstaat dit faciliteren en ontwikkelen.	Overleg in ANNO verband met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen en het convenant.		Overleg met de provincie heeft tot afspraken geleid die opgenomen zijn in het bedrijvenconvenant. Daarbinnen is nog steeds ruimte om op basis van concrete vragen op beperkte schaal uitbreidingen van bestaande bedrijventerreinen mogelijk te maken.
	Alle bedrijventerreinen in de periode 2019-2022 aansluiten op glasvezel.	Afspraken maken met Kabel Noord over de mogelijke aansluiting op de glasvezel.		De afspraken zijn gemaakt, mogelijk zou een afspraak over de tijdstip nog een verdere verfijning zijn.
	Het aantal bedrijfsbezoeken door de bedrijfscontactfunctionaris (BCF) per jaar vast te leggen in een plan van aanpak.	Realiseren van bedrijfsbezoeken door de BCF.		Bedrijfsbezoeken hebben plaats gevonden. Maar een plan van aanpak moet nog worden opgesteld.
	Het aantal gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) vast leggen in Plan van Aanpak (PvA).	Regelen van combi- bezoeken door de contactfunctionaris.		Er zijn diverse combi bezoeken gerealiseerd. De ondernemers stelden het zeer op prijs.
	Organiseren van het Economisch Platform Dantumadiel.	Het ondersteunen van alle Ondernemersverenigingen (OV) in een ondernemersplatform Dantumadiel.		De bijeenkomsten hebben plaats gevonden. Zij het enigszins verlaat.
		Het begeleiden, afhandelen en beoordelen van de aanvragen in het kader van het ondernemersfonds Dantumadiel.		De begeleiding van de aanvragen heeft plaats gevonden. Het beoordelen gebeurt zoals afgesproken nog steeds door de oorspronkelijke functionaris.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	Onderzoek vanuit economisch perspectief naar nieuwe ontsluitingswegen in De Westereen Oost (en Dokkum en Kollum in samenspraak met provincie) in periode van 2019-2022.	Mede in ANNO verband uitvoeren van een mobiliteitsstudie.		De mobiliteitsstudie wordt in ANNO verband opgepakt.
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk			
	De werkgelegenheid voor de laag-geschoolde arbeidskrachten en ouderen groeit met 1% per jaar in de periode van 2019-2022.	Hoe we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers kunnen worden, Inzet van mensen zelf maar ook van de bedrijven.		Wordt in het kader van de regiodeal uitgewerkt.
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de regiodeal Noordoost Friesland.	Meer zicht krijgen op mensen die werk zoeken, is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken		Wordt nader uitgewerkt.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Inzet van de drie O's om sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.		De werkgroep is in het kader van de regiodeal druk doende om een voorstel uit te werken.
402	Verbeteren detailhandel en structuur			
	Het in stand houden van het winkelaanbod voor de dagelijkse boodschappen in de (drie grotere) kernen van Dantumadiel.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de drie centra richting eigenaren van winkelunits.		Bestuurlijk heeft men hier ruim voldoende aandacht aan besteed.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan/afspreken hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Uitwerken detailhandelsvisie.		De sot-analyse van winkelgebieden is nagenoeg gereed, evenals bijbehorende subsidieregeling van de Provincie. Op basis van deze stukken en het rapport van DTNPO over regionaal detailhandelsbeleid, zal het detailhandelsbeleid per gemeente verder worden opgepakt.
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid			
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkings-clusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2019 en 2020.		Zoals in de eerste turap is gemeld is voor de cluster bouw de bouwcampus gestart. In het verlengde daarvan wordt in samenspraak met de metaalcluster gewerkt aan concrete plannen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Uitbouwen van meer samenwerkingsclusters in nader te bepalen bedrijfssectoren in 2021 en 2022.		In de daarvoor samengestelde werkgroep in het kader van de regiodeal vind hier nadere uitwerking van plaats.
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agri-food/landbouw en zorg.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen.		Moet nog nader uitgewerkt worden.
		In de landbouw/ agrifood-sector streven naar meer duurzame producten en productiewijze.		In het kader van het Fjildlab zal hier nadrukkelijk aandacht voor zijn.
	Meer innovatie in de sectoren bouw, metaal en agri-food.			In regionaal verband wordt hier aan gewerkt, met name door inzet van de Kenniswerkplaats , KEI en Kennislab.
	Arbeidsmarkt in de regio verbeteren (door regiodeal).			Op regionale schaal worden hier voorstellen voor uitgewerkt.
404	Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven			
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied en Bûtenfjild te realiseren in de periode 2019-2022.	Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden - Bûtenfjild.		Loopt op schema.
		Verbreding fietspaden en meer fietspaden in het gehele gebied.		Wordt in regionaal verband opgepakt.
	Onderzoeken naar de recreatieve verblijfsaccommodaties/ mogelijkheden In Dantumadiel.	Ontwikkeling Recreatief park in de buurt van de Westereen.		Wordt nog naar mogelijkheden gekeken maar de geluiden zijn niet positief te noemen.(de ondernemer met het oorspronkelijke plan heeft zich teruggetrokken).
	Meer werkgelegenheid bij recreatief-toeristische bedrijven in de periode 2019-2022.	Opstellen visie Recreatie en Toerisme en investeringsagenda regio Noordoost Fryslân.		De conceptvisie is gereed en gedeeld met betrokkenen en er is een inloopbijeenkomst gehouden. De volgende fase is de vaststelling van de visie in de betrokken gemeenten.
		Promoten en verbinden van landschap, water, cultuurhistorie en recreatief-toeristische voorzieningen.		Het vernieuwde fietsknooppunten-netwerk is gereed. De Marrekrite werkt nu aan de verfijning van het wandel-knooppuntennetwerk.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten	38	38	0	38
Lasten	-658	-829	19	-810
Saldo baten en lasten	-620	-790	19	-772
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	60	264	0	264
Geraamd resultaat	-560	-526	19	-507

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Diverse kleine afwijkingen beneden € 25.000.	19	I
Totaal lasten	19	
Totaal saldo wijzigingen	19	

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder : Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Wijnzen de Vries
Programmamanager : Bauke Schat

Inleiding

Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Dat vraagt aandacht voor duurzaamheid, leefbaarheid, de leefomgeving en de inwoners in al hun behoeften. Dantumadiel wil investeren in ruimtelijke en sociale kwaliteit. Wonen is een eerste levensbehoefte. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen inwoners vasthouden en mogelijk zelfs nieuwe inwoners aantrekken. Dat vergt durf, creativiteit en het gebruik maken van alle conventionele en innovatieve middelen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We hebben ons daar in ANNO-verband eerder al aan gecommitteerd. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven door bij de energiebehoefte in gemeentelijke gebouwen te verminderen. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe. De circulaire economie heeft de toekomst. We willen dat ook bij de afvalverwerking gaan toepassen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologie, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen mee bepaalt. Tegelijk willen we de inwoners ruimte geven om aan die eigenheid vorm te geven door minder regelend op te treden.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke, identiteitsbewuste en toekomstbestendige woon- en leefomgeving.

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Wonen

Kerndoel

501 Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- Match op de woningmarkt;
- Vraaggerichtheid;
- Bediening van doelgroepen;
- Inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: Duurzaamheid

Kerndoel

502 In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten

Speerpunten:

- Voorbeeldgedrag;
- Gedragsbeïnvloeding;

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

- Verduurzaming energieproductie;
- Duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: Ruimtelijke kwaliteit/ro/bouwen

Kerndoel

503.1 De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.

Speerpunten:

- Focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- Nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- Behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Kerndoel

503.2 De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

Speerpunten:

- Vergunningen beleidsarm;
- Deregulering.

Onderwerp: Afval

Kerndoel

504 Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.

Speerpunt:

- Het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren			
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20 % op de woningmarktmonitor.	Woningaanbod laten aansluiten op de-kwalitatieve vraag.		De bouw van 8 levensloopbestendige woningen in Broeksterwald is in het eerste kwartaal van start gegaan. In De Westereen start in het 3e kwartaal de verkoop van levensloopbestendige woningen aan De Bûterblom. In de tweede helft van 2019 wordt gewerkt aan het opstellen van een ontwerpbestemmingsplan voor de Mounetille. In het voorgestelde inrichtingsplan wordt ingezet op realisatie van o.a. een aantal gelijkvloerse woningen. De planning voor plan Prikkebosk staat echter onder toenemende druk.
		Jaarlijks traject sluiten prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad (samenhang met biedingen corporaties voor 1 juli) => betalbaarheid en beschikbaarheid sociale huur.		De ondertekende prestatieafspraken voor 2019 zijn in uitvoering. De evaluatie zal in overleg met de stuurgroep nog worden ingepland. De focus van de regiegroep ligt op dit moment op het traject de prestatieafspraken voor 2020 (nog) smarter te maken (via formats en werkgroepstructuur).
		Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.		Dat wordt gedaan i.h.k.v. actie "thús om hús": Een persoonlijke benadering is daarvan de kern.
		Uitvoeren herstructureringsprojecten.		Nijewei: woningen zijn opgeleverd.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Uniformeren afspraken herstructurering gemeenten en corporaties.		De afronding van het document uniformering herstructurering is in een afrondende fase. In het 4e kwartaal van 2019 zal het definitieve document aan de stuurgroep prestatieafspraken en de colleges worden voorgelegd.
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.		De financiering van de DOM is in afwachting van de begroting. Voor Rinsumageest is een DOM in oprichting.
		Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO)		De lopende ambtelijke onderhandelingen van de regio met de provincie over de woningbouwruimte zijn rond de zomervakantie opgeschaald naar bestuurlijk niveau. De bestuurlijke overlegronde is opgestart en concrete afspraken worden in het 4e kwartaal van 2019 verwacht.
		Actualiseren Woonbeleid (i.s.m. harmonisatietraject).		Vooruitlopend op de actualisatie van het woonbeleid zal in november een startnotitie aan de raad worden voorgelegd. Een integrale planning van het actualisatietraject maakt hiervan onderdeel uit. Mede in samenhang met het langere traject voor het maken van regionale woningbouwafspraken loopt de actualisatie enige vertraging op. De nieuwe Beleidsvisie Wonen wordt juli 2020 verwacht.
		Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.		Zie bovenstaand bij actualisatie woonbeleid.
		Opstellen en actueel houden(regionaal) woonprogramma.		Zie hierboven bij woningbouwafspraken.
		Periodiek overleg met stakeholders woningmarkt (Platform).		Dit wordt going concern.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Inspelen op demografische ontwikkelingen met aandacht voor alle doelgroepen op de woningmarkt. O.a. door actief in te spelen op innovatie en met grondzaken ontwikkelen van een kavelstrategie en leveren van maatwerk.		We werken aan de mogelijkheden voor een ondersteunend investeringsfonds om de bestaande woningvoorraad op een hoger niveau te brengen.
		Inzetten van financiële Instrumenten waar mogelijk (maatwerk per gemeente).		Er wordt af en toe gebruik gemaakt van de mogelijkheid voor starterslening. In 2019 zijn 2 toewijzingsbrieven hiervoor afgegeven.
		Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten.		Onderzoek naar mogelijkheden loopt.
		Samen met de stakeholders op de woningmarkt actief inzetten op verduurzaming van de woningvoorraad.		Nieuwbouw aan de Nijewei is opgeleverd. De woningen zijn gebouwd naar nieuwe normen verduurzaming.
		Ontwikkelen van nieuwe vormen van vraaggerichte planontwikkeling en innovatieve kavelstrategie: flexibel en duurzaam maatwerk per dorp (zowel grote als kleine dorpen) met brede spreiding: in prijsklasse, voor starters, senioren, sociaal en privaat.		We zijn bezig met inventariseren van vraag d.m.v. dorpenrondes. Dit wordt deels betrokken in het proces v.d. omgevingsvisie en deels in het proces van de woonvisie.
		Ontwikkelen van extra mogelijkheden voor starters, senioren en mensen met een kleine beurs (erfpacht, stimuleren leningen voor levensloopbestendigheid en duurzaamheid, blijversleningen) met flexibiliteit en maatwerk per dorp.		Dit loopt.
		Promotie levensloopbestendig wonen (om leegloop dorpen te voorkomen).		Dit loopt.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
502	In 2030 is Noardeast Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten			
	De Gemeente Dantumadiel voorziet voor haar eigen gebouwen in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.	Meer toepassen van de uitgangspunten van circulaire economie.		Op de gemeentewerf, Moarrewei 24 Damwâld, zijn zonnepanelen geplaatst. Campus Damwâld wordt een duurzaam gebouw met ook een groot aantal zonnepanelen. Aan de informatieplicht ten aanzien van de gemeentelijke panden is voldaan. Nu is inzichtelijk welke maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar kunnen worden uitgevoerd. Hierover zal t.z.t. worden geadviseerd.
	Energieconsumenten zijn zich met behulp van een communicatie-programma en gerichte projecten bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Afspraken met boeren over landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.		Jaarlijks is er overleg LTO, waarin deze zaken worden besproken. Ook binnen de regiodeal, businesscase Fjildlab, wordt dit besproken.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aanzet.	faciliteren energiecoalities.		Er worden energiecoalities (Driesum en Veenwouden) gefaciliteerd. Ook DOM's worden gevraagd te faciliteren.
	De biodiversiteit wordt verbeterd, op de schaal van 10 met 1 punt, gemeten aan de hand van herhaald ecologisch onderzoek.	samen met provincie en wetterskip opstellen klimaatparaplu.		De klimaatparaplu is er.
	Het certificaat fair trade blijft behouden en bedrijven en organisaties in de gemeente worden gestimuleerd hier aan mee te doen.	gemeentelijk inkoopbeleid aanpassen: Circulair inkopen en uitbesteden diensten en projecten vaststellen op en percentage.		De werkgroep is bezig een stichting in het leven te roepen om ook andere financiële bronnen aan te kunnen boren.
		boomplantdag samen met de Klyster organiseren.		Is doorgeschoven naar 2020.
		project "NOF als energieleverancier" van KennislabNOF.		Het project heeft vertraging.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
503.1	De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.			
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Nieuwe structuurvisie bebouwde gebieden Dantumadiel.		In verband met de financiële situatie wordt vooralsnog even pas op de plaats gemaakt.
	Woningen en gebouwen die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn herbestemd.	Opstellen projectenlijst ruimtelijke projecten bebouwde gebieden.		Er is een uitputtende lijst opgesteld van rijpe en groene projecten.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	Opstellen bestuurlijke prioriteitenlijst ruimtelijke projecten.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
	Er wordt beleid ontwikkeld voor het behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren. Samen met de dorpen worden hiervoor de prioriteiten bepaald.	Opstellen uitvoeringsprogramma ruimtelijke projecten bebouwde gebieden		Dit wordt meegenomen bij het opstellen van de omgevingsvisie.
		Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Alle in 2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.		Er is een start mee gemaakt. Nog niet alle in voorbereiding genomen projecten worden voorzien van een paragraaf ruimtelijke kwaliteit.
		Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.		Onderzocht zal worden of er een koppeling mogelijk is met de landschapsbiografie, die in voorbereiding is genomen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
		Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën		Voor Dantumadiel achten wij een landschapsbiografie niet een prioriteit. Het maken van dorpsbiografieën achten wij van meer nut en waarde.
		DOM's (uitwerken)		Twee DOM's functioneren inmiddels (Driesum en Wouterswoude). Voor Rinsumageest is een DOM in oprichting.
		Bij ruimtelijk beleid, ruimtelijke planontwikkeling en beoordeling van ingediende plannen wordt in alle gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld.		Is nu nog niet structureel het geval. De erfgoednota is hier mede de basis voor. Die nota is nog niet in voorbereiding.
		Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.		In de praktijk wordt dit inmiddels gedaan, ook al is nog het niet opgenomen op de handavingsprioriteitenlijst.
		Plannen toetsen aan bijdrage aan duurzaam landschap.		Nog niet structureel ingevoerd.
		Beschermingswaardige gebouwen in beeld brengen en samen met dorpen prioriteiten bepalen.		Nog geen aanvang mee gemaakt.
503.2	De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.			
	Welstandsbeleid wordt herzien.	Welstandbeleid herzien in samenspraak met gemeenten en provincie Fryslân		
	Onderzoek naar herziening van het vergunningstelsel en de methodiek achter de leges met als doel kosten (en daarmee leges) omlaag te brengen en de opbouw ervan inzichtelijk en begrijpelijk te maken.	Onderzoek naar herziening van het vergunningstelsel en legesmethodiek		Is in de harmonisatie meegenomen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
504	Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.			
	Verhogen van het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.	maximale grondstoffen uit afval en meewerken aan energie uit (groen)afval (biomassa)		De raad is inmiddels bijgepraat.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
<i>Duurzaamheid</i>
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Vorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^o rapportage	Begroting na 2 ^o rapportage
Baten	571	590	15	605
Lasten	-1.614	-1.732	-39	-1.771
Saldo baten en lasten	-1.044	-1.142	-24	-1.166
Toevoegingen aan reserves	-17	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	320	278	0	278
Geraamd resultaat	-740	-864	-24	-888

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^o rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Diverse kleine afwijkingen beneden €25.000.	15	I
Totaal baten	15	
Lasten		
Diverse kleine afwijkingen beneden €25.000.	-39	I
Totaal lasten	-39	
Totaal saldo wijzigingen	-24	

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : Kees Wielstra, Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Jacoba Talma
Programmamanager : Govert van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden binnenkort vastgelegd in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd.

Verder moet de kwaliteit van de openbare ruimte doelmatig worden beheerd. Vooral nu het beheersniveau van de kapitaalgoederen is vastgelegd, moet het planmatig beheer worden afgestemd met het financiële kader. Daarnaast speelt de ontwikkeling hierbij dat bewoners en bedrijven meer verantwoordelijk worden voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Binnen dit programma liggen er mogelijkheden om het beheer van de openbare ruimte op onderdelen over te dragen aan onze inwoners (burgerparticipatie). In dat geval neemt de gemeente een andere rol aan: van presteren en regisseren naar stimuleren of zelfs faciliteren. Dit moet de komende jaren verder worden uitgewerkt, ook met betrekking tot de financiële consequenties op lange termijn.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. In dit programma worden stappen gezet om op diverse duurzaamheidsthema's afspraken met betrokkenen en belanghebbenden te maken. Daarnaast is de gemeente als opdrachtgever ook nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding en uitvoering.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp Verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Het beter functioneren van rioolsystemen

Kerdoel

601 Het beter functioneren van rioolsystemen

Speerpunten:

- De rioolsystemen beschikken over voldoende afvoer- en bergingscapaciteit;

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Onderwerp: Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerdoel

602 Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In de gemeente Dantumadiel zijn voor het beheer van kapitaalgoederen separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp: Duurzame inrichting openbare ruimte

Kerdoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In Dantumadiel is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzaam landschap.

Onderwerp: Verkeer/mobiliteit

Kerdoel

604 Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- Doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid;
- Verminderen van reistijd;
- Comfort verbeteren;
- Ketenmobiliteit;
- Elektrisch rijden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
601	Het beter functioneren van rioolssystemen			
	De rioolstelsels kunnen de maatgevende neerslaggebeurtenis Bui08 verwerken.(n.a.v. Stresstest).	De berging in rioolstelsels wordt geoptimaliseerd.		Bij uitvoering van onderhoud aan riolering is waar nodig de berging geoptimaliseerd. Daarnaast worden bij acute situaties direct maatregelen getroffen.
		De openbare ruimte wordt zo ontworpen, dat overtollig water bovengronds kan worden afgevoerd.		Dit wordt meegenomen in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Bij wegreconstructies of herstructurering van woonwijken wordt dit zoveel als mogelijk meegenomen. Daarbij wordt dan gekozen voor bovengrondse afvoer, daar waar mogelijk.
		Daar waar doelmatig, wordt schoon hemelwater afgekoppeld van het vuilwaterrioolstelsel.		Dit aspect wordt meegenomen bij het ontwerp van de openbare ruimte in projecten. Het project 1 ^e fase Salomon Levystrijt is uitgevoerd.
		Basisrioleringsplannen worden hydraulisch doorgerekend met bui8 en getoetst aan bui10.		Extreme neerslaggebeurtenissen gelden als kader in basisrioleringsplannen.
		Toepassen van real time controle in rioolgemaal.		Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereidingen ten aanzien van het GRP, waardoor het meet- en regelsysteem later wordt opgepakt.
		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem.		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem (dus het op afstand melden en oplossen van storingen) loopt.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.			
	De kapitaalgoederen beheren volgens afgesproken kwaliteitsniveau.	Periodiek laten wij een extern bureau onze buitenruimte schouwen. Dit is een objectieve beoordeling aan de hand van landelijke normen en betreft voornamelijk de verzorging staat van het dagelijks onderhoud.		Het afgesproken kwaliteitsniveau op gebied van groen, verharding, gebouwen en onkruid op verharding zal mogelijk dit jaar niet overal kunnen worden behaald vanwege de uitgavenstop. Met betrekking tot verhardingen wordt momenteel gewerkt aan een inhaalslag om het vastgestelde niveau te bereiken.
	Het op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer. Zoals reeds genoemd is het kapitaalgoederenbeheer vastgesteld op basis van een QuickScan. Zowel de jaarlijkse kosten als het meerjarenperspectief is hier op gebaseerd. De nadere uitwerking van het planmatig beheer van de kapitaalgoederen moet worden getoetst aan dit financiële kader en waar nodig moet bijstelling plaats vinden.	Actualiseren van beheer en vervangingsplannen.		Het kapitaalgoederenbeheer moet in 2020 op orde worden gebracht.
		Actualiseren van beheersystemen.		De beheersystemen voor wegen en groen worden eind 2019 afgerond. Voor gebouwen vindt dit later plaats vanwege de weinig capaciteit en budget.
		Inspecteren van areaal en kwaliteit van alle kapitaalgoederen.		Ten aanzien van wegen is de inspectie vorig jaar uitgevoerd en één maal in de twee jaar is voldoende. Wat betreft de overige kapitaalgoederen komt de kwaliteit steeds beter in beeld door het uitvoeren van diverse inspecties. In dit voorjaar heeft inspectie van de sportvelden plaatsgevonden.
		Het aanbrengen van een koppeling tussen de BGT kaart en de beheerkaart GBI.		Dit wordt dit jaar afgerond.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	Een leefomgeving met minder zwerfafval en onkruid in openbaar gebied.	Stimulering en facilitering van initiatieven met betrekking tot zwerfafval binnen de dorpen door middel van beschikbaar stellen van materiaal en beloning van de geleverde inspanningen.		De jaarlijkse Opschoondag en himmeldagen zijn georganiseerd. Daarnaast zijn structureel Zappers (Zwerfafvalpakkers) actief.
		Onderzoek naar efficiëntere vorm van onkruidbestrijding (pilot).		Bij de pilot onkruidbestrijding is een werkwijze geprobeerd waarbij eigen personeel wordt ingezet zodat meer integratie ontstaat tussen onderhoudswerkzaamheden en onkruidbestrijding. Dit heeft een positief resultaat opgeleverd. Echter met de huidige methode van onkruidbestrijding (heet water) kan het afgesproken kwaliteitsniveau niet binnen budget worden behaald. Onderzoek naar alternatieve technieken loopt.
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte			
	Er worden samen met betrokkenen en belanghebbenden afspraken gemaakt op thema's als landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.			Naar aanleiding van de programmamarkt en "Sko ris oan" is inbreng van betrokkenen en belanghebbenden geïnventariseerd. Dit wordt waar mogelijk verwerkt in nieuw beleid (hierover worden waar nodig afspraken gemaakt met betrokkenen en belanghebbenden). Er is een eerste aanzet voor het handboek duurzame inrichting openbare ruimte gemaakt.
604	Verkeer/mobiliteit			
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 minder verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden zijn.	Uitvoeren programma permanente verkeerseducatie, met jaarlijks een activiteitenplan.		Jaarlijks vindt verkeerseducatie bij scholen plaats.
		Bij elke zich voordoende herinrichting voorop stellen van verkeersveiligheidsdoelen.		Er zijn diverse herinrichtingsprojecten uitgevoerd, waaronder aan de Broekloane en de Koailoane. Daarnaast bevindt de herinrichting Ferlinge Stasjonsstrjitte zich in de ontwerpfase. Verkeersveiligheid is steeds een belangrijke randvoorwaarde voor het ontwerp.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 2 ^{de} rapportage	Toelichting 2 ^{de} rapportage
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.	Uitvoering Gemeentelijk Verkeersstructuurplan (ook bij de andere smartdoelen).		Waar mogelijk wordt het fietsverkeer gestimuleerd. Bij de Goddeloaze Singel is de spoorwegaanvaling ongelijkvloers gemaakt. Bij het Transferium in Feanwâlden wordt fietsparkeren gerealiseerd.
	Zodanig faciliteren van oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, zodat gelijke tred wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen.	Faciliteren bestaande marktinitiatieven oplaadvoorzieningen.		Er zijn diverse oplaadvoorzieningen gerealiseerd. Zie programma Wenjen en omjouwing, doel 502.
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Doorontwikkeling mobiliteitscentrale en facilitering daarvan.		Basisvervoer is op orde met de Jobinder; er vindt nu doorontwikkeling plaats naar efficiëntere en slimmere vervoersoplossingen.
	Ontsluiting De Westereen: komen tot een oplossing met zo breed mogelijk draagvlak in overleg met het dorp.	Dit onderdeel meenemen in de opstelling van een mobiliteitsvisie in ANNO-verband.		
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners:			
	Aanpak knelpunten onderliggend wegennet Centrale As.	Realiseren van een goede oplossing voor landbouwverkeer in en rondom Rinsumageast.		Dit wordt meegenomen in het onderzoek naar de afwaardering van de N361.
		Haadwei Damwâld: uitvoering van de evaluatie een half jaar na afronding project.		De evaluatie is rondom de zomervakantie uitgevoerd.
	- Aanpak andere knelpunten - Aanpak onveilige wegenstructuren.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget in knelpuntenpot.		De herinrichting van de Broekloane is uitgevoerd. Het project De Koailoane wordt momenteel uitgevoerd..
	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau daadwerkelijk oppakken verbeteringen.	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau verbeteringen voorstellen.		Beheersmaatregelen worden vastgesteld om het verschil tussen ambitie en uitvoering kleiner te maken. Inhaalslag wegenonderhoud wordt uitgevoerd.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Het beter functioneren van riolssystemen</i>
Gemeentelijke rioleringsplannen
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)

Onderwerp beleidsdocumenten
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Duurzame inrichting openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied (m.u.v. Kollumerland c.a.)
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten	4.345	4.354	0	4.354
Lasten	-7.260	-8.004	119	-7.885
Saldo baten en lasten	-2.915	-3.650	119	-3.531
Toevoegingen aan reserves	-884	-884	0	-884
Onttrekkingen aan reserves	995	1.936	-110	1.826
Geraamd resultaat	-2.805	-2.599	9	-2.590

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Hogere kosten voor onkruidbestrijding		
De aanbesteding voor onkruidbestrijding is hoger uitgevallen dan vorige jaren. Daarnaast is er gekozen om een deel van de werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren wat geleid heeft tot hogere kosten. Dit is noodzakelijk geacht om het gewenste beeldkwaliteit te kunnen realiseren.	-65	I
Bijstelling planning grootonderhoud wegen		
Door een gewijzigde planning in de uitvoering zal een deel van het groot onderhoud van wegen doorschuiven naar 2020. De uitgaven worden gedekt uit de reserve wegen.	110	I
Uitgavenstop 2019		
De uitgavenstop heeft er toe geleid dat een groot aantal budgetten zonder (noodzakelijke) verplichtingen is afgeraamd, dit levert voor 2019 een voordeel op.	80	I
Diverse kleine afwijkingen beneden € 25.000.	-6	I
Totaal lasten	119	
Onttrekkingen aan reserves		
Lagere onttrekking Reserve Wegen		
Door een gewijzigde planning in de uitvoering zal een deel van het groot onderhoud van wegen doorschuiven naar 2020. Hierdoor schuift ook de reservering door naar 2020.	-110	I
Totaal onttrekkingen aan reserves	-110	

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Totaal saldo wijzigingen	9	

Algemeene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels over?

Algemeene dekkingsmiddels

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen**
Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.
- **Algemene uitkeringen**
Gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie uitkering sociaal domein.
- **Dividend**
Hier wordt de opbrengst (dividend) uit de deelneming in de BNG verantwoord.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen**
Onder de overige algemene dekkingsmiddelen is het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten) verantwoord.

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2° rapportage	Begroting na 2° rapportage
Baten				
Lokale heffingen	2.742	2.752	0	2.752
Algemene uitkering	34.255	34.255	342	34.597
Dividend	31	35	0	35
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.103	990	82	1.072
Totalen Baten	38.130	38.031	424	38.456
Lasten				
Lokale heffingen	-79	-90	0	-90
Algemene uitkering	-28	-28	28	0
Dividend	-1	-1	0	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-984	-470	12	-457
Totalen Lasten	-1.092	-588	40	-548
Totalen voor mutaties reserves	37.038	37.443	465	37.908
Toevoegingen aan reserves	-307	-307	0	-307
Onttrekkingen aan reserves	427	427	0	427
Geraamd resultaat	37.158	37.563	465	38.028

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Algemene baten en lasten		
Diverse correcties waaronder een in 2018 dubbel opgeboekte verplichting aan de belastingdienst inzake WKR loonheffing ad € 56.000.	82	I
Algemene uitkering		
Via de meicirculaire is extra geld ontvangen voor o.a. jeugdzorg en participatie. Na vermindering van het nadeel van de septembercirculaire i.v.m. een lagere accres, is er per saldo sprake van een voordeel.	342	I
Totaal baten	424	
Lasten		
Algemene uitkering		
De extra ontvangen middelen vanuit het gemeentefonds voor schulden en armoede zijn niet nodig. De hiervoor gereserveerde middelen kunnen vrijvallen.	28	
Algemene baten en lasten		
De bankkosten horen hier niet thuis, maar op overhead.	12	I
Totaal lasten	40	
Totaal saldo wijzigingen	464	

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2° rapportage	Begroting na 2° rapportage
Baten				
Overhead	851	209	0	209
Totalen Baten	851	209	0	209
Lasten				
Overhead	-7.724	-7.679	-105	-7.784
Totalen Lasten	-7.724	-7.679	-105	-7.784
Saldo baten en lasten	-6.873	-7.470	-105	-7.576

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Overhead		
Op basis van het sociaal statuut is er in de uitvoeringsorganisatie Noardeast-Fryslân in het eerste half jaar van 2019 afscheid genomen van diverse medewerkers middels een vaststellingsovereenkomst. De totale kosten bedragen € 364.000, het aandeel van Dantumadiel daarin bedraagt € 96.000.	-96	I
De bankkosten stonden op 'algemene baten en lasten' maar horen op 'overhead' thuis. Per saldo is deze mutatie budgetneutraal verwerkt.	-9	

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Totaal lasten	-105	
Totaal saldo wijzigingen	-105	

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Voor veel activiteiten geldt dat ofwel sprake is van het aanbieden van een collectief goed (geen deelname economische verkeer) of sprake is van structureel verlieslatende activiteiten.

Voor zover en voor zolang geen sprake is van een aangifteplicht behoeft de gemeente voor deze activiteiten geen fiscale administratie in te richten. Zo hoeven geen jaarlijkse fiscale balans en aangifte te worden opgesteld, geen vermogensetikettering plaats te vinden (toerekenen van balansposten aan de fiscale administratie) en geen openingsbalans naar de waarde in het economische verkeer te worden opgesteld.

Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente op dit moment geen activiteiten uit die leiden tot een verwachte belastingplicht. De opbrengsten van deze activiteiten worden opgenomen in de aangifte VPB. Tevens dient het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen te worden gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt.

Tarief VPB

De tarieven voor de vennootschapsbelasting in 2015, 2016, 2017 en 2018 zijn:

Voor het deel van het belastbare bedrag	Tarief
tot en met € 200.000	20,0%
boven € 200.000	25,0%

Ontwikkelingen VPB:

Het nieuwe kabinet draait in het regeerakkoord deze schijfverlenging terug, zodat ook na 2017 de schijfgrens € 200.000 bedraagt. In plaats daarvan worden de tarieven van 20% en 25% in de vennootschapsbelasting stapsgewijs verlaagd naar 16% en 21%. Die tariefsverlaging zal moeten starten vanaf 2019. In schema betekent het voorstel van het nieuwe kabinet het volgende:

Voorstel tarief vennootschapsbelasting:

Voor het deel van het belastbare bedrag	2019	2020	2021
tot en met € 200.000	19%	17,5%	16%
boven € 200.000	24%	22,5%	21%

Let wel, de stapsgewijze tariefsverlaging naar uiteindelijk 16% en 21% in 2021 is aangekondigd in het regeerakkoord, maar moet nog worden opgenomen in een wetsvoorstel waarmee vervolgens de Tweede en Eerste Kamer moeten instemmen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten				
Heffing VPB	0	0	0	0
Totalen Baten	0	0	0	0
Lasten				
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Totalen Lasten	-1	-1	0	-1
Saldo baten en lasten	-1	-1	0	-1

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2° rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal lasten	0	
Totaal saldo wijzigingen	0	

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Totalen Baten	0	0	0	0
Lasten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Totalen Lasten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 2 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal baten	0	
Lasten		
Geen afwijkingen.	0	
Totaal lasten	0	
Totaal saldo wijzigingen	0	

Totaaloverzicht financieel effect 2e rapportage 2019

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2 ^e rapportage	Begroting na 2 ^e rapportage
Baten				
1: Ynwenner en Bestjoer	323	323	-9	313
2: Mienskip	128	128	0	128
3: Soarch en Wolwêzen	7.483	7.371	155	7.526
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	38	38	0	38
5: Wenjen en Omjouwing	571	590	15	605
6: Iepenbiere Romte	4.345	4.354	0	4.354
Algemiene dekkingsmiddels	38.130	38.031	424	38.456
Overhead	851	209	0	209
Heffing VPB	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal baten	51.869	51.045	585	51.630
Lasten				
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.970	-3.124	-71	-3.195
2: Mienskip	-2.880	-4.671	14	-4.657
3: Soarch en Wolwêzen	-28.080	-31.159	-982	-32.141
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-658	-829	19	-810
5: Wenjen en Omjouwing	-1.614	-1.732	-39	-1.771
6: Iepenbiere Romte	-7.260	-8.004	119	-7.885
Algemiene dekkingsmiddels	-1.092	-588	40	-548
Overhead	-7.724	-7.679	-105	-7.784
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal lasten	-52.280	-57.787	-1.005	-58.792

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 2° rapportage	Begroting na 2° rapportage
Saldo van baten en lasten per programma				
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.647	-2.801	-80	-2.881
2: Mienskip	-2.752	-4.542	14	-4.529
3: Soarch en Wolwêzen	-20.597	-23.787	-828	-24.615
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-620	-790	19	-772
5: Wenjen en Omjouwing	-1.044	-1.142	-24	-1.166
6: Iepenbiere Romte	-2.915	-3.650	119	-3.531
Algemiene dekkingsmiddels	37.038	37.443	465	37.908
Overhead	-6.873	-7.470	-105	-7.576
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-411	-6.742	-421	-7.163
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen aan reserves	-1.218	-1.202	0	-1.202
Onttrekkingen aan reserves	1.901	4.701	-123	4.578
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	682	3.499	-123	3.376
Geraamde resultaat	271	-3.243	-543	-3.786

Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022
Saldo van baten en lasten per programma			
1: Ynwenner en Bestjoer	0	0	0
2: Mienskip	0	0	0
3: Soarch en Wolwêzen	0	0	0
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	0	0
5: Wenjen en Omjouwing	0	0	0
6: Iepenbiere Romte	-116	-6	-6
Algemiene dekkingsmiddels	0	17	17
Overhead	0	0	0
Heffing VPB	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Totaal effect meerjarenraming	-116	11	11
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves			
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	110	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	110	0	0
Geraamde resultaat	-6	11	11

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022
Programma 6	-116	-6	-6
Wijzigingen planning groot onderhoud			
Algemene dekkingsmiddelen	0	17	17
Lagere aanrekening vanuit Noardeast-Fryslân (vanaf 2021) i.v.m. vrijval personeelskosten door overdracht van brugbediening naar Provincie Fryslân. Bezuiniging bedraagt € 63.000 en het aandeel van Dantumadiel hierin €17.000.			
Totaal saldo wijzigingen	-116	11	11

Gevolgen voor de algemene reserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2019
Toevoegingen aan de algemene reserve:	
Geen toevoegingen	0
Onttrekkingen aan de algemene reserve:	
Correctie MFC Feanwâlden	-10
Saldo 2 ^e tussentijdse rapportage 2019	-543
Per saldo beslag op de algemene reserve (+ = voordeel // - = nadeel)	-553